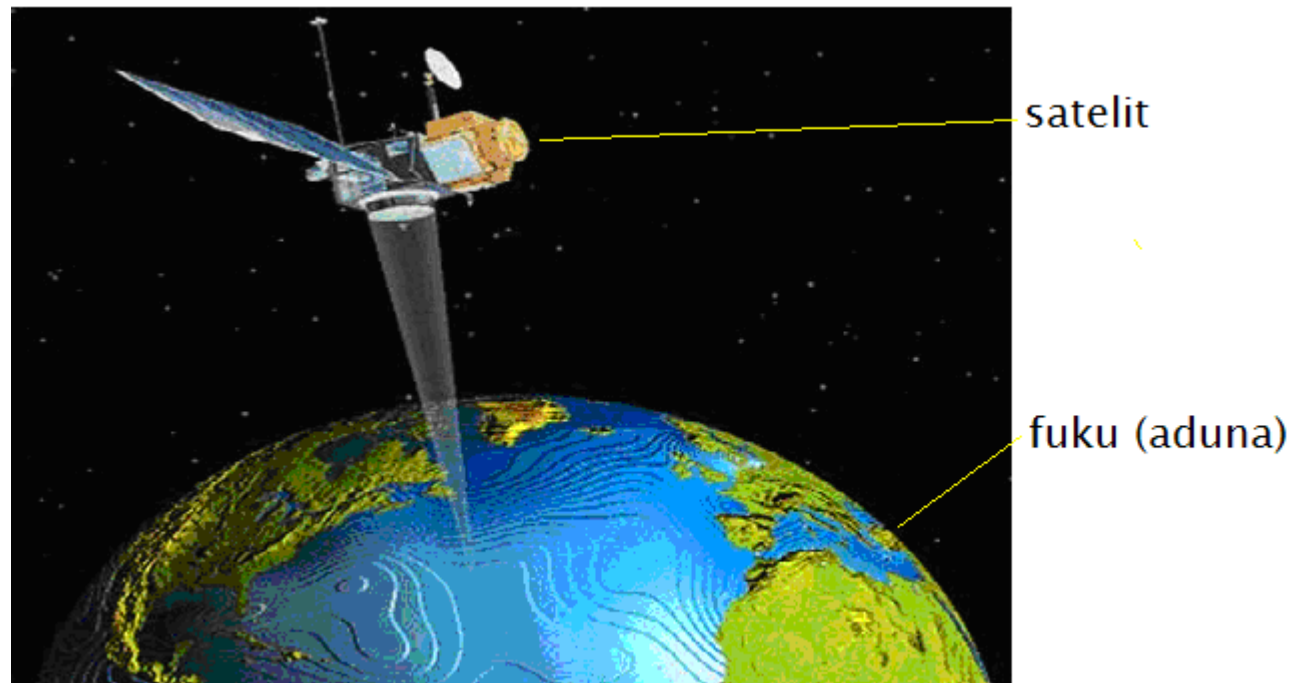

Nate
Adona

Nate de bamra ko e weeyo. (Satelit) Ko kam wallata en saha fof heɓde ganndal e nder weeyo. Maa en tesko natal fof bamagal maa wood ko hesdi yiyaa heen saabi dum, ko waktu fof mo toowtuda, Nokku mo njiimda o ina beydo famditde.

En innirii dum « fuku » sabu ko hono nih aduna o mahori.

Ndaar natal ngal kaala ko njiida heen
Hol ko ngal natal natndata?
Hol ko njiida ko keptinda?
Mbele e dum nanndi e wuro?
No foti ngoobuuji tawetee e natal ngal?

Natal ngal ko wuro.
Eden njiya heen kuɓeeje, laabi e ledde.
Ngal do natal ngal bama ko e weeyo do badi nokku o.
E oo saha ada waawi seerndude gedel heen fof. En njii
haakooli, eden mbaawi wiide ko ledde. En njii lappi
hakkunde kodorde, dum ko mbeddaaji en njii kuɓeeje.
Ngal natal bama ko e ballal “satelit”.

Hol ko ngal natal natndat ma?

Mbele ngal natal ina natndit ma e ko meedda yiide ?

Hol ko njiida e natal he ko a yiyaano ?

Ndaar goobuuji gondi e natal ngal : rokku goobu heen fof innde.

Ngal do natal yetta ko e weeyo do buri towde seeda,
Ko dum wuro ngo woto kono en njii nokku o beydiima
famditde.

Won ko njiiden ko beydi seeda e natal ngal.

Sabu dum en njii boowe jaayde saraaji wuro ngo.

Kodorde de beydi famditde kadi, sukki.

Hol ko teskuya addi?

Ngal natal yetta ko e weeyo do buri toowde.

En njii wuro ngo ko woto.

Waktu fof natal ngal ina beydo mawnude, nokkuuji di ina pamdita.

E ngal do natal, wuro famditi, wonti boodel gootel.

Boowal mangal, ina teskaa heen: ceene, caalli, ledde e saraaji, tule walla mbiyen kaaye.

Ngal natal yetta ko e weeyo do buri toowde.
No foti ngoobuuji tawetee e natal ngal?
Hokku ngoobu fof innde mum.

Doo en njii ko hesdi e natal men.
Caalli peñi e saraaji wuro ngo. Heen caanngol ummorii ko
hirnaange faade fudnaange wuro ngo. Caanngol didaɓol
ngol ummii ko saahal faade baleeri. Caalli didi di
kawroyi fudnaange / baleeri wuro ngo. Eden teskii ledde
daande caalli di.
En njiido ngoobuuji tati haa e nayi: ngoobu haakowol ngol
ko ledde sifii, ngoobu bula o ko dum ngoobu ndiyam e
ngoobu oolo o noddi ko ceene e tule.

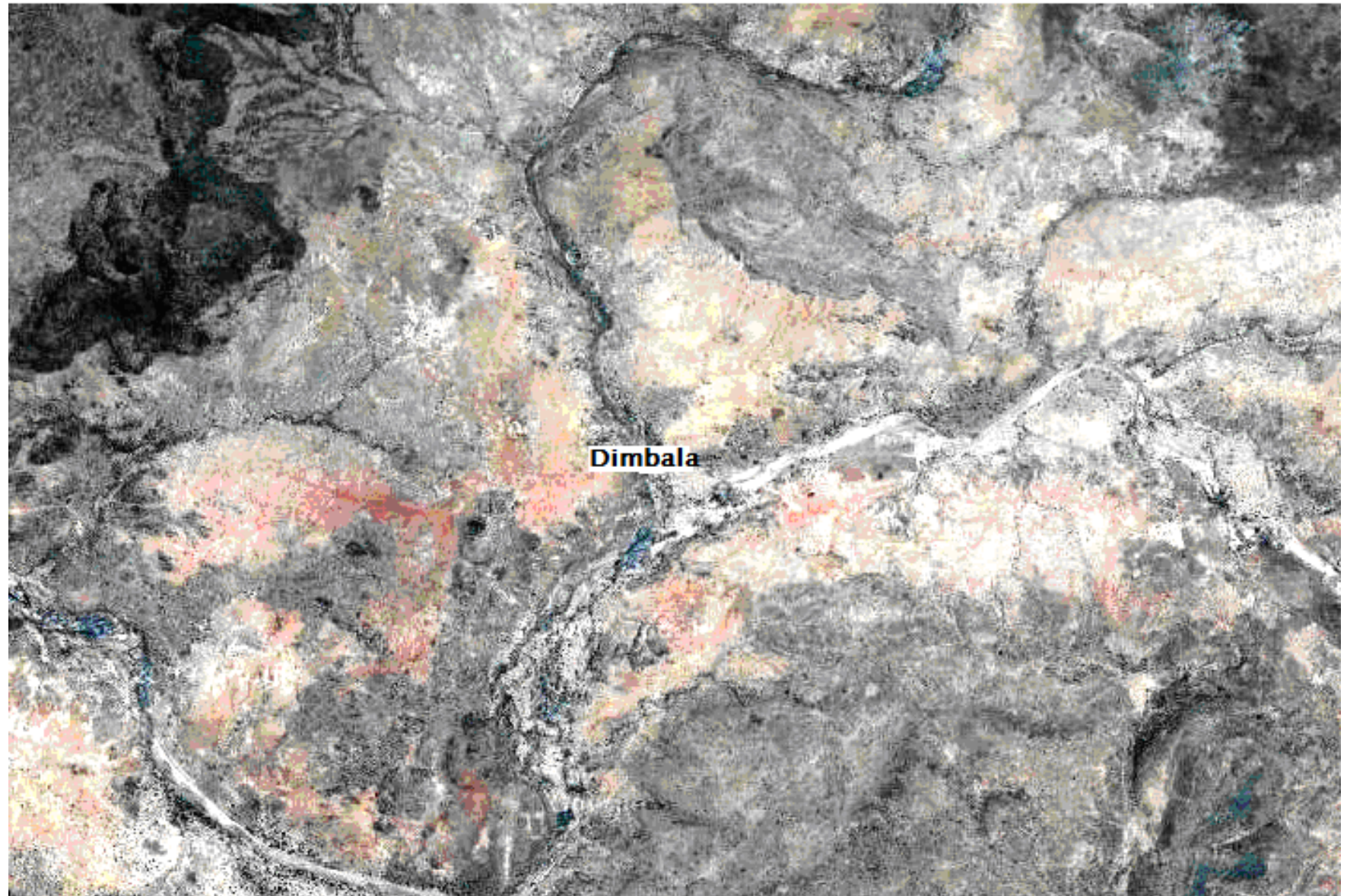

Ngal natal yetta ko e weeyo do buri toowde.

Mbele ada waawi yiide nokku do wuro ngo heedi?

Eey, nokku o beydii ko famditde. Mbaawata yitirde nokku o ko maa mbaawa teskaade caalli didi cifaanoodi e natal jawtungal ngal.

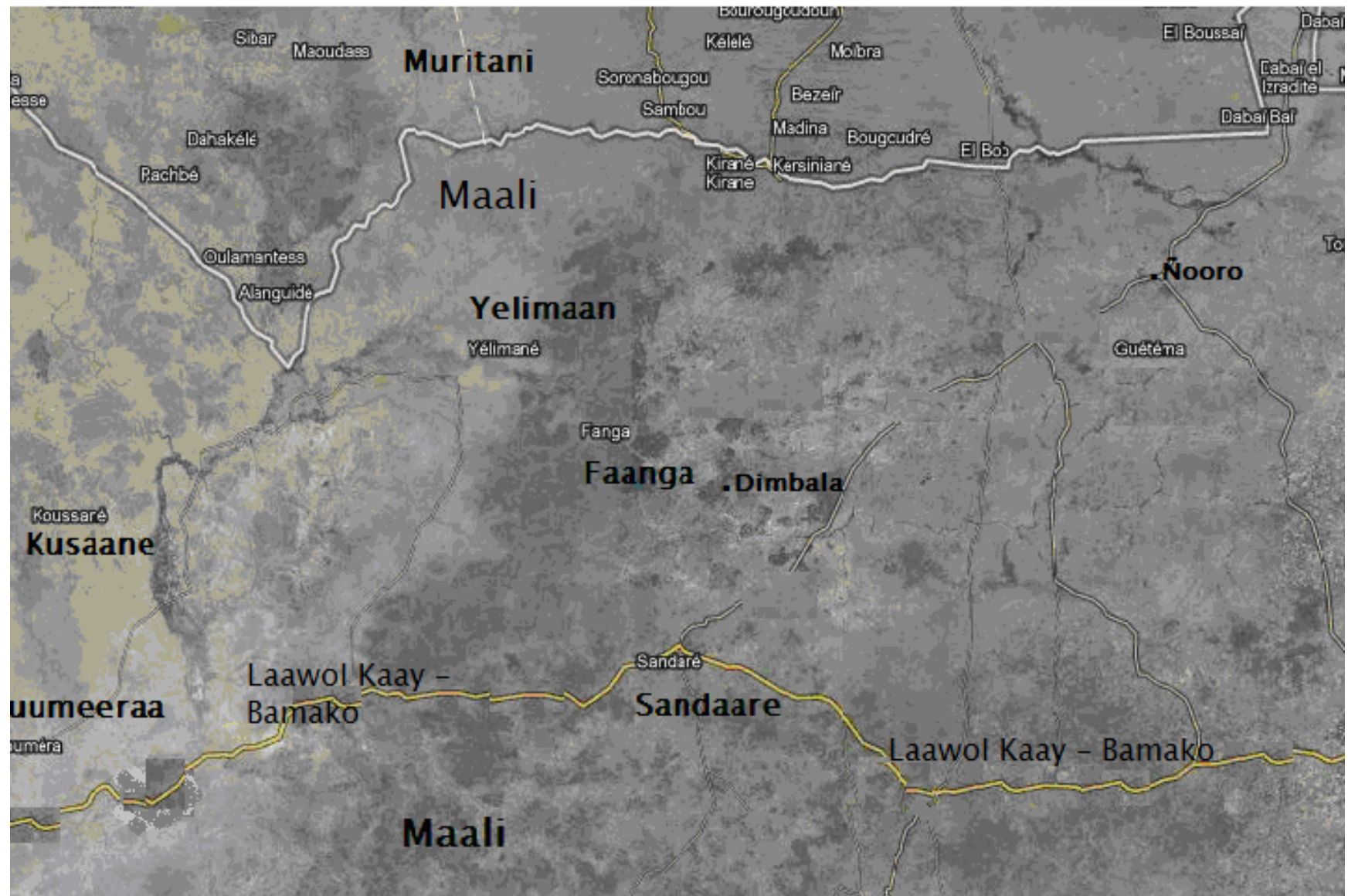
Ko buri teskeede e natal ngal, ko caalli, tule, ledde e kaaye.

Ngal natal yetta ko e weeyo do buri toowde.

En njii e ballal Satelit en mbaawi rewde haa en njii nokkuuji di wuro ngo heeroriri, do badi e haa to woddi. Wuro heen fof ada waawi jangude innde mum. Eden njiya lappi e nder natal he. Diin lappi ko sifaaji tati. Lappol danewol ngol ko keerol hakkunde leydi Maali e Muritani. Lappi baadi no haakowol di ko kalluuji dogeteedi hakkunde gure. Lappol oolol buy ngol ko laawol Kaay haa Bamako.

Dimbala, wuro ngo njiirannoden seeda seeda ngo ndaarten dum fudnaange Faanga e saahal Sandaare. Ko e oon diiwan bamden nate de.

Ngal natal yetta ko e weeyo do buri toowde.

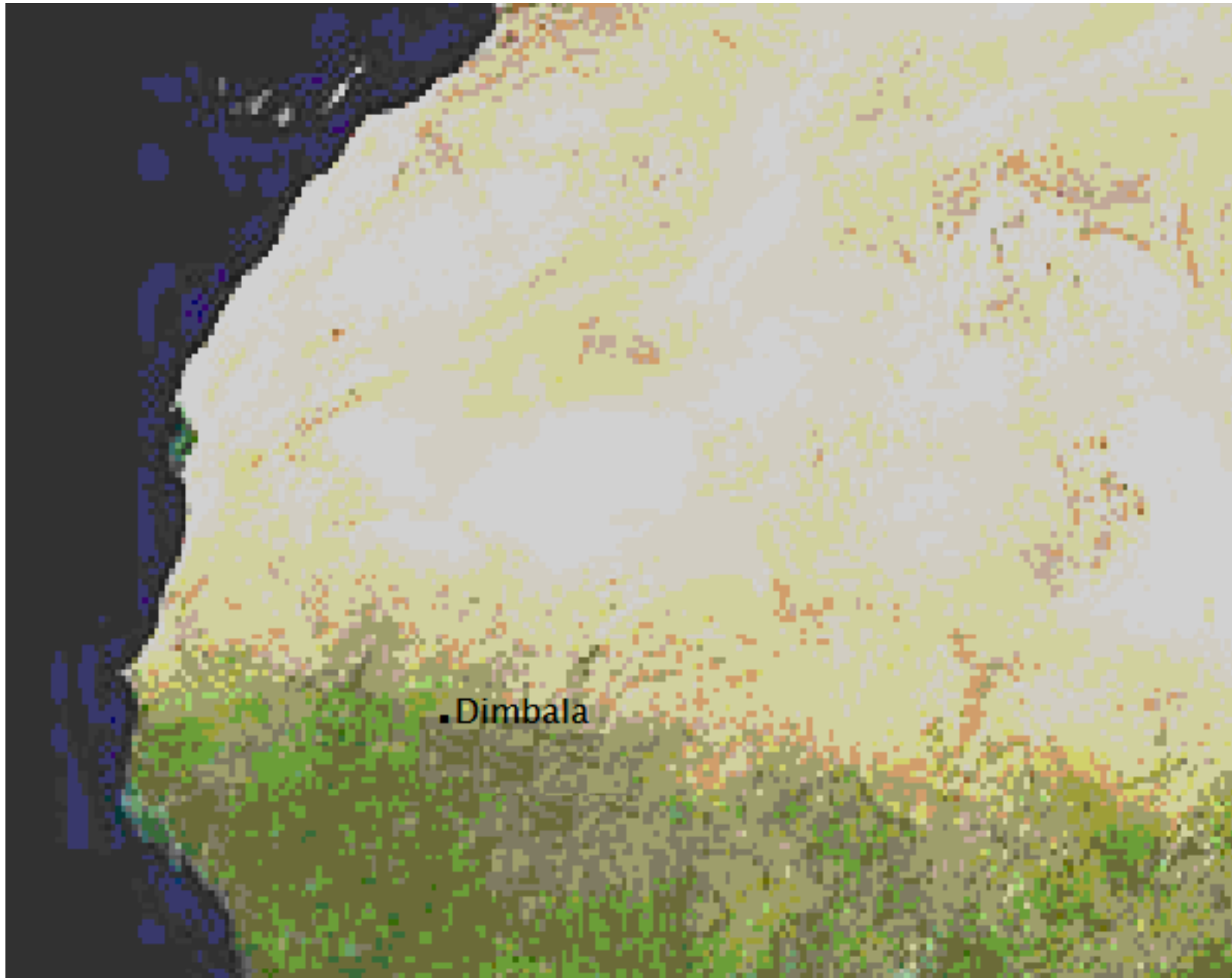
Mbele won ko teskidaa?

Njiiden tan ko ngoobuuji tati – oolol e haakowol e bulawol.

Oolol bange dow fahde e bange ñaamo, walla dow fahde nano ko nokkuuji tule e kaaye e ceene.

E hakkunderde he ko haakowol ko nokkuuji kecci.

Tuggi dow e natal, tobbi les ko bulawol ko maayo haadngo (bange nano ma).

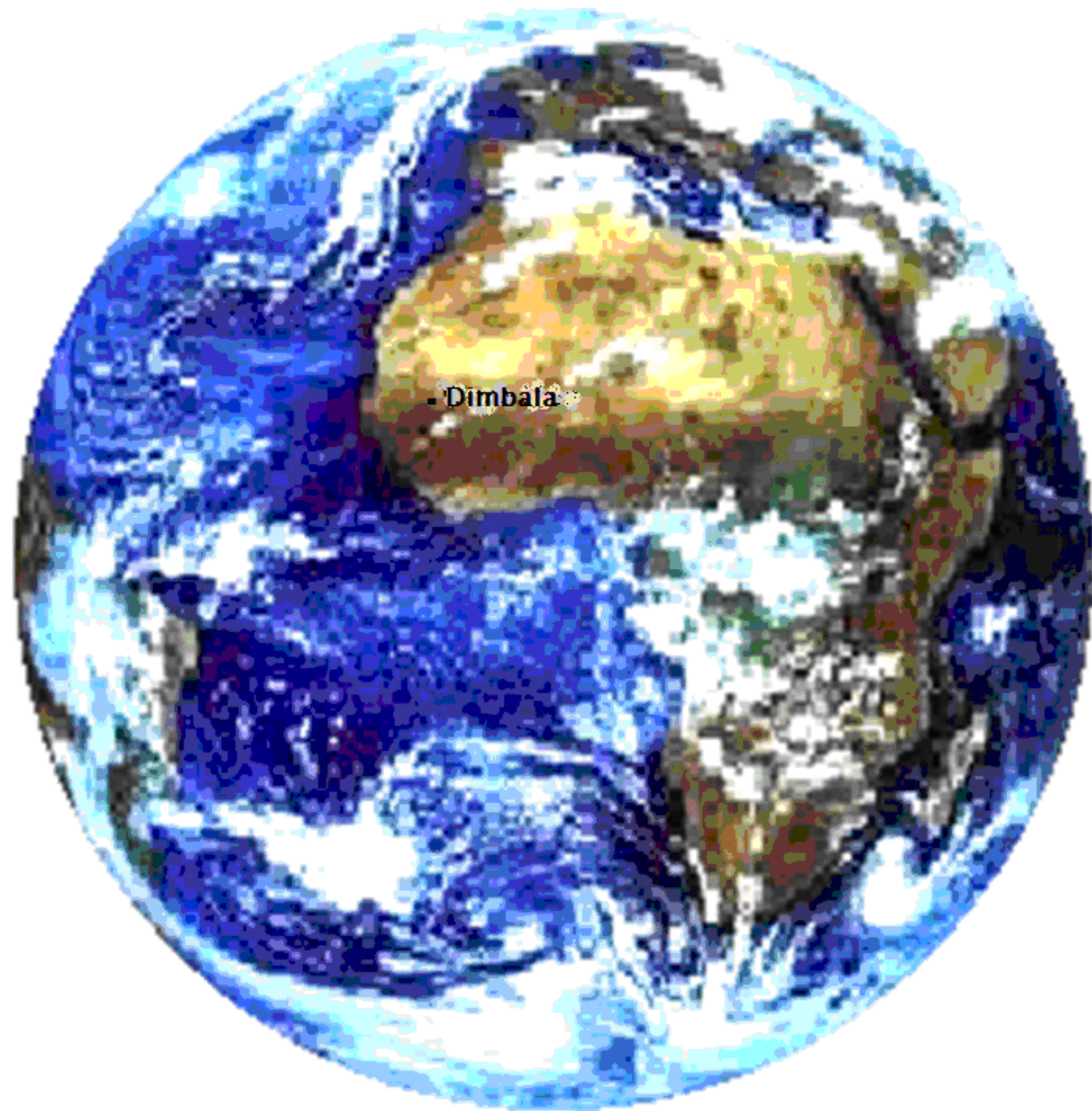
Ngal natal yetta ko e weeyo do buri toowde.

Waktu fof mo rabbit den dow eden njiya ko beydi e natal he hay so ko njiino den koo ina famdita. Sabu dum en njii ruulde dow natal ngal bange dow.

Ngal natal yetta ko e weeyo do buri toowde.
So en yeewi ngal do natal ina debi walla mbiyen tigi e ngal
nanndi e fuku walla ballon. Kono eden mbaawi huutoraade
innde lemuru. Maa en ndaar e nate garooje ko dum
addanta en – sabu dum paamen so a hucciti e lemuru o ko
bange gooto njiiten kono so en mbadi dum eebe-eebe maa
en njii nokkuuji keddiidi di. Ko dum addanta en yettude
lemuru mbele so en njidi faamde natal ngal.
Njaggen lemuru mbaaden dum eebe tati – mbelliten eebe
de.
Mbele won teskuya njogida e lemuru so wadaama eebe
wellitaama ?

Ndaaren nate garooje de.

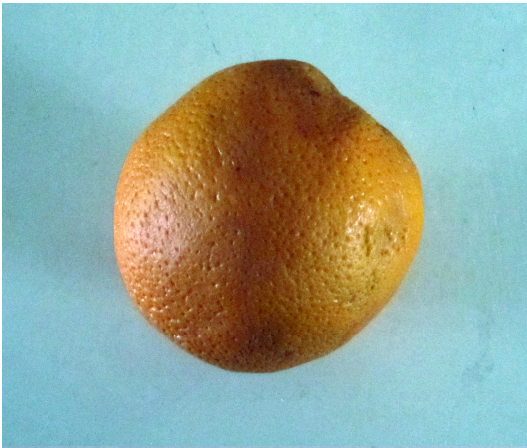

Ko ngal do natal ngididen yiide do « satelit » o hollira do. Hono nih woni en eebi lemuru o en mbaɗi dum e eebe tati. So en mbii fuku, walla lemuru o ko dum aduna. Mbele so dum heddiima lemuru, walla fuku, eden mbaawi yiidude aduna oo fof ?

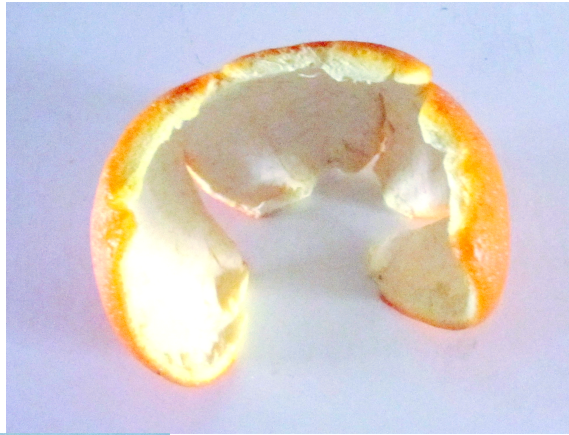
Alaa en mbaawa. Ko dum addani en innirde dum lemuru, haa mbaawen eebde, keben sifaade aduna. Caggal nde mbaɗɗen eebe, en njii ko nih aduna feccori. Maa en njii e jaɗdeele men garoyooji, aduna, leydi fof do jeya e nder pecce de.

1. Oo lemuru yettuden yeru fuku mo njiiden e natal jawtungal ngal.
2. En eebi lemuru o, en mbelliti dum mbele njiyen nokkuuji godɗi di.
3. e 4. Ndaaren ko doon keɓɗen pecce aduna de.

1

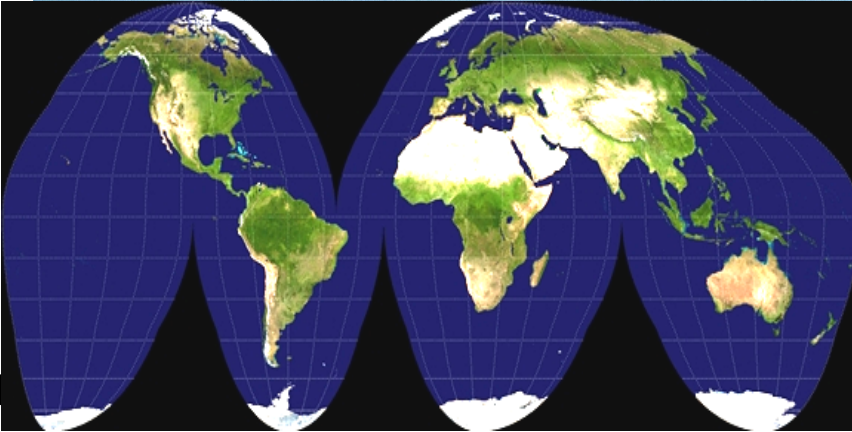
2

3

4

So en ndaari natal jawtungal ngal en paami, ko doo beydeten faamaamuuya men, sabu dum en kuutoriima goobuuji e binndi – goobu heen fof won ko sifoto, binndi di, binndol fof ko innde – diiwaan walla maayo.

Mbele ada waawi hokkude sifa goobuuji di ?

Hol ko seerndi goobuuji ?

Ada waawi tawde Afirik ?

Eɗen poti anndude waktu fof mo tiimɗen e natal anndude to Fudnaange mum, Hirnaange mum, Saahal (Rewo), walla Worgo (Baleeri).

So en yee wi natal leyɗeele Afirik ɗo mahi ɗo –

1. ɗo tiinde ma toɓɓi ɗo ko ɗoon woni bange Saahal (Rewo)
2. Ndaar ñaamo ma ko ɗoon woni bange Fudnaange.
3. Ndaar bange nano ma ko ɗoon woni bange Hirnaange.
4. Ndeen heddi ko les natal ngal ko ɗoon woni Baleeri (Worgo).
5. Ko filii natal ngal e ngoobu bula ɗum ko ndiyam.
6. Ngoobu haakowol ɗum so en njii ɗum noddii ko leyɗeele kecce.
7. Ngoobu lemuru noddii ko nokku tule e ceene ɗo ledɗe keewaani.
8. Ndeen noon so en nganndi ɗi sifaaji eɗen poti waawde sifaade nokku men, kadi mbaawen anndude ko sati leydi men.

Saahal

Hiirnaange

Fudnaange

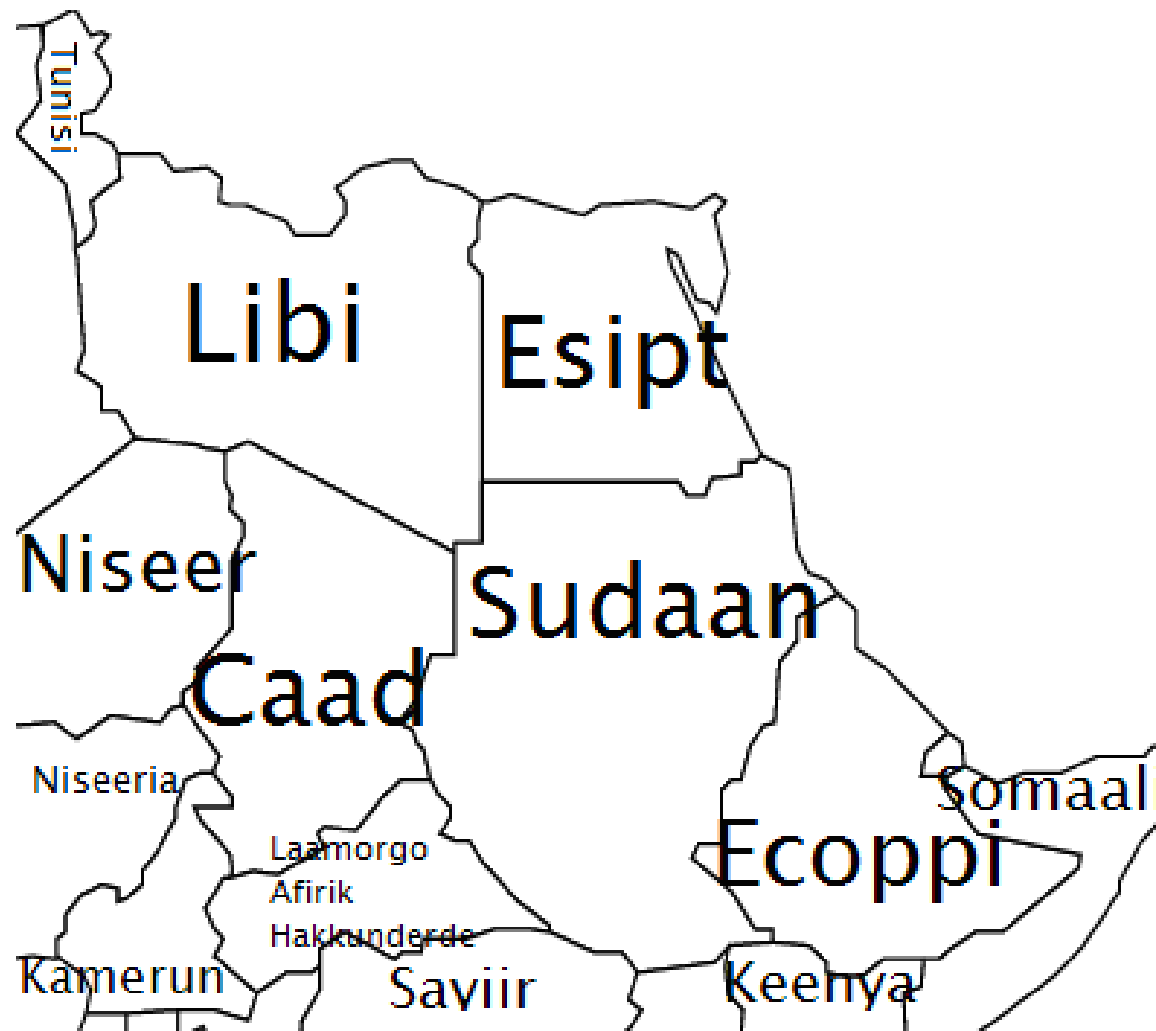
Baleeri

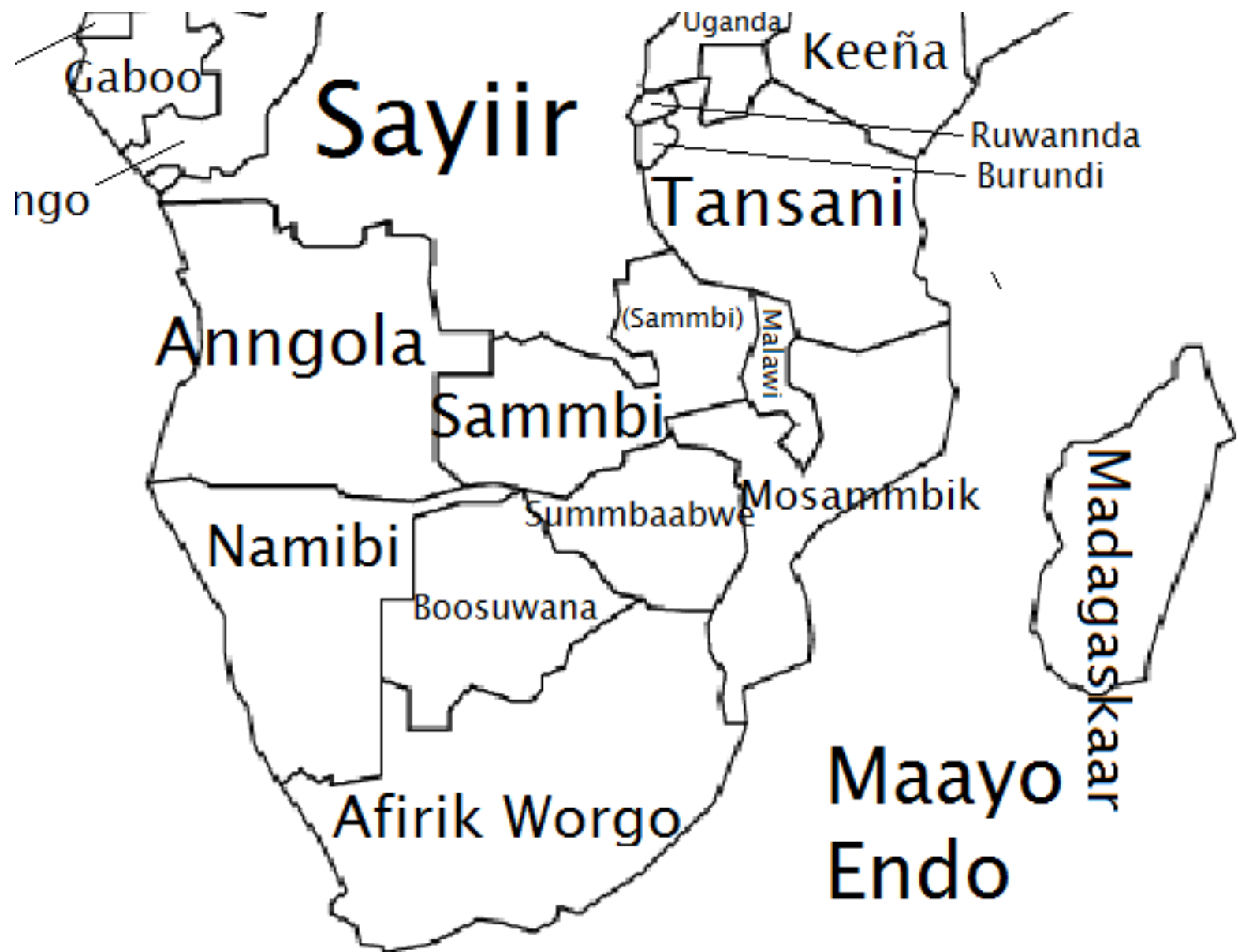
Diidi piliidi binndi di ko keeri hakkunde leydeele. So a yeewi binndol fof ngol tarda, ina hawra e innde leydi ndi ngannduda walla ndi nanda ina haale.

Leydi fof so a yidi anndude hol leydi walla leydeele heeroriri, ada foti ndaarde e nder suudu leydi ndi, ndewoda diidi di bange heen fof maa anndu leydi catiindi dum.

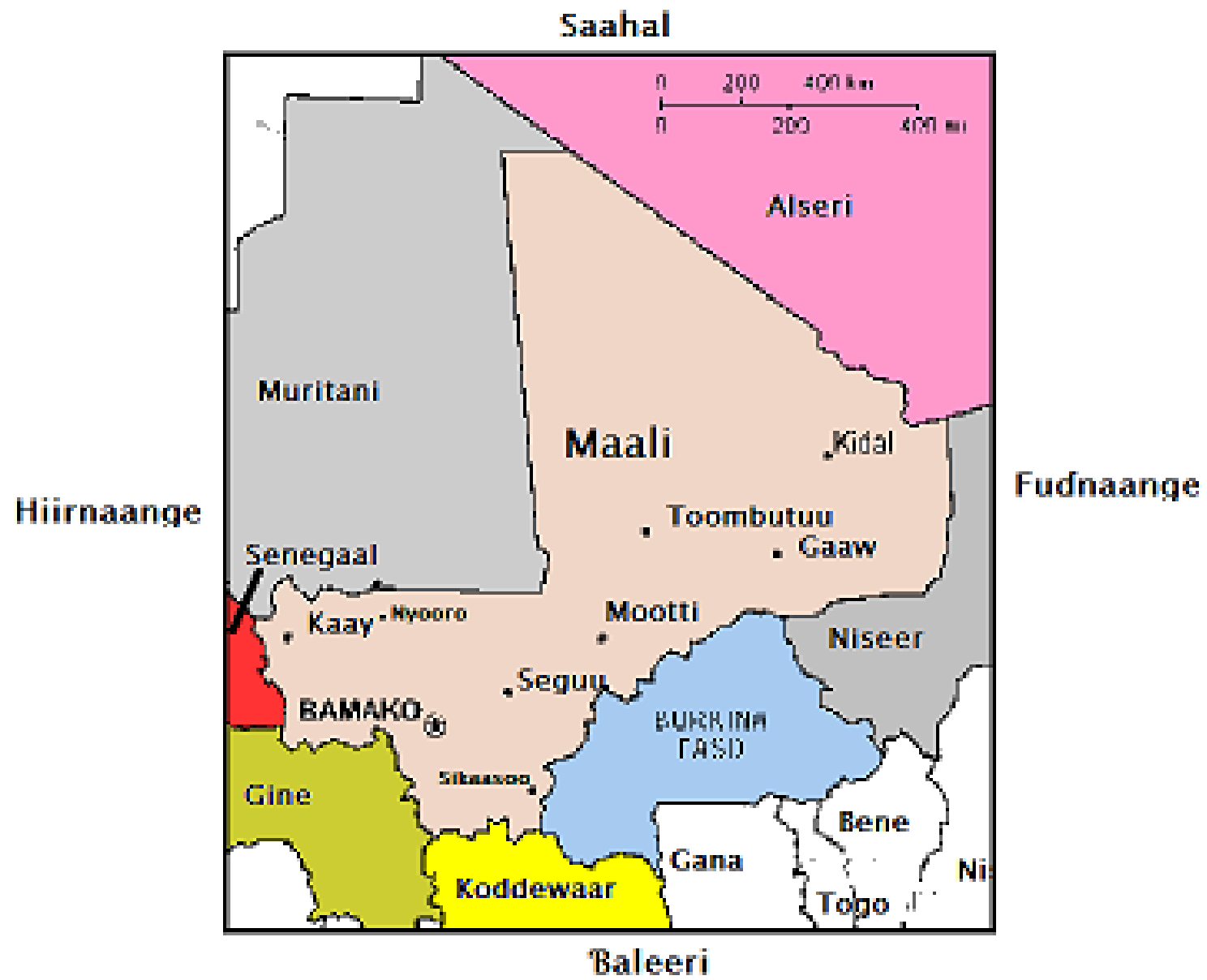

Leydi am ko Maali: hedo mi haala leydi am, leydeele de heeroriri – Bange Saahal, Maali ina heeroriri e Muritani. Saahal e Fudnaange Alseri; bange Fudnaange Niseer; bange Fudnaange e Baleeri ko Burkina Faso; bange Baleeri e hiirnaange ko Koddduwaar e Gine; bange hiirnaange ko Senegaal. So en teskiima e natal he, leydi am Maali ko leydi njaajndi. So tawii en kiisiima leydeele de leydi am heerondiri.

Banndiraaɓe Fulɓe, eden nguuri e aduna, mo ngannduden seeda kono eden poti anndu ko heewi e makko. Janɗe werto ko kañum wallata en no eden nganndira ko taari en, gila e huundeeji keewɗi, haa yimɓe e kala ko wuuri (leɗɗe, daabaaji) gondi e wuro ma, leydi ma, ekn.

Eden poti ndaarde nate ɗe, miiɗoden no feewi e ko njii ɗen, mbaawen anndude ko nate ɗe kaalata e nokku men o.

Chers parents Peulh; nous vivons dans un monde que nous connaissons peu, mais nous devons aussi le connaître plus. C'est l'étude de la géographie qui nous permettra de connaître notre environnement, beaucoup de choses, les personnes et les êtres vivant (végétation, les animaux) qui vivent dans ton village, ton pays, etc. Nous devons observer les images (cartes) puis réfléchir beaucoup sur les cartes pour comprendre notre milieu.